

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo UJU — Poverjeništvu Ljubljana.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak tetrtek. Naročnina letno 60 Din, za inozemstvo 80 Din. Člani pov. UJU plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davke posebe. Pošt. ček. rač. 11.197. Telefon 3112.

Učiteljstvu!

Ob priliki prve seje ožjega sosveta UJU, poverjeništvu Ljubljana, odkar vlada novo stanje v državi, ki zadeva vse naše javno življenje in mu daje novo smer, podčrtavamo sledeče:

V dobi triletne borbe za uveljavljanje nove smeri v organizaciji smo vedno povdarjali, da smatramo za nalogo stanovskih organizacij tvoriti protiutež vsemu, kar politika in strankarstvo razdvajata, ter združevati vse tvorne sile v stanu in narodu brez ozira na strankarstvo za skupne stanovske, strokovne in nacionalne naloge. Kot važna komponenta v javnem življenju smo predvsem hoteli, da se uveljavi, poleg drugih stanovskih organizacij, tudi učiteljska organizacija. Zato smo povdarjali depolitizacijo stanovske organizacije kot pogoj, depolitizacijo prosvetne uprave pa kot cilj našega skupnega prizadevanja ter edino zdravo podlago za uspešno stvarno delo. Stanovsko edinstvo smo proglasili kot svoje geslo, ki edino vodi do resničnega narodnega in državnega edinstva.

Delali smo v duhu narodnega in državnega edinstva. Odločno smo pa bili vedno proti temu, da se ta ideja profanira in izrablja v strankarsko politične in osebne svrhe ter zanese s tem v stanovsko organizacijo brezplodne prepire in razdore. Ne dopuščamo nobenega dvoma o iskrenosti našega nacionalnega čustvovanja.

Povdarjali smo pa, da je pri strogo stanovsko nadstrankarskih organizacijah glavno, ako se njih delovanje omeji na strogo stanovske interese, ker bi vrivanje državnopravnih problemov v ospredje utegnulo provzročiti nevarnost, da se zanese dnevna politika v stanovsko organizacijo. Stvar političnih strank in organizacij, ki se pečajo s političnimi problemi je, da se bavijo z državnopravnimi odnosi in vprašanji v naši državi.

Z manifestom Nj. Veličanstva od 6. januarja 1929, ki mu je sledil razpust političnih strank, je dobila ta naša organizacijska smer najslabše potrdilo in zadoščenje. Z najvišjega mesta se je proglasilo načelo, da država ne more okrevati na podlagi dosedanjega strankarskega boja, ki je tudi v vrstah našega stanu zahteval toliko pomilovanja vrednih žrtev.

Naše delo in stremenje je dobilo še globljo in trdnjšo oporo. Z vladarjevim manifestom nam je kot državljanom naložena dolžnost čuvati čistost narodnega in državnega edinstva. Vladar sam povdarja kot svojo nalogo: »da z vsemi sredstvi čuvam državno in narodno edinstvo«. Ustvarjeni so temelji za složno, vzajemno delo stanu v dobrobit naroda in države.

Učiteljski stan, ki je v najtesnejši zvezi s širokimi plastmi našega ujedinjenega naroda, je gotovo v prvi vrsti poklican, da z vsemi svojimi močmi požrtvovalno sodeluje na tem, da se uresničijo intencije manifesta, ki mu je smoter enak, kot so bile naše iskrene želje v vsej pretekli dobi, t. j. v popolnem skladu z duhom manifesta v njega besedah: »Edini smoter, da se v najkrajšem času doseže ustvaritev onih ustanov, one državne uprave in one državne ureditve, ki bo najbolj ustrezala splošnim narodnim potrebam in državnim koristim.«

Globoko smo prepričani, da bo bodoča uredba države v večji meri upoštevala stvarno strokovno in kulturno nacionalno delo ter bo edino na tej osnovi ocenjevala in nagradila naše delo; kakor smo uverjeni, da bo tudi v večji meri upoštevala mišljenje stanovskih in strokovnih korporacij ter v prvi vrsti na podlagi tega mišljenja urejala naše javno življenje. Oproščeni spon strankarstva in partizanstva moramo gledati, da utrdimo in poglobimo temelje bodoči uredbi države z utrditvijo dosedanjih pravcev naše stanovske organizacije ter s stvarnim poklicnim in narodno prosvetnim delom v masah ljudstva.

Za to delo nam je treba vroče ljubezni do naroda, treba nam je požrtvovalnosti v poklicnem in kulturnem udejstvovanju, nikakor pa nam niso potrebna zunanja gesla, ki so se v preteklih žalostnih časih zlorabljala za strankarske namene.

Ne geslo, naše požrtvovalno delo v sporazumu z drugimi strokami državnega nameščenstva bo prispevalo k ozdravljenju razmer; to delo pa mora biti enotno in strokovno organizirano, ker le tedaj bo doseglo svoj cilj in zaslužno javno priznanje.

Po sklepu seje ožjega sosveta UJU poverjeništvu Ljubljana, dne 31. januarja 1929.

Za poverjeništvu UJU — Ljubljana

Andrej Skulj,
poverjenik.

Josip Kobal,
tajnik.

Naše borbe.

Predhodnik slovenskih učiteljskih organizacij je bil pravzaprav »Učiteljski Tovariš«, ki mu letos poteka 69. letnik. Svoje sile je začetkoma posvečal stanovski in narodni naobrazbi, razvoju šolstva, a deloma je zastopal tudi stanovske pravne interese, ne da bi se mogel naslanjati na kakršnokoli organizirano skupino. Ker se tedanja javnost ni mogla prilagoditi prepovedi šolstva, je tudi »Tovariš« capljal po konservativnih potih svojih političnih sodobnikov, naj-energičneje branil cerkveno šolsko nadzorstvo in ingerenco, ocenjeval gibanje učiteljstva, med katerim so se pojavili prvi znaki združevanja. Z ustanovitvijo Velikoveškega učiteljskega društva leta 1866. je bila podana osnova organiziranju slovenskega učiteljstva. Minilo je še nekaj let, da se je organizacija okrepila v združenju okrajnih učiteljskih društev v podeželske in teh v vseslovensko zvezo, ki je po državnem prevratu dala iniciativo za ustanovitev UJU.

Organizacije same niso odtujevale slovenskega učiteljstva narodu in njegovim težnjam, kar spričuje naša zgodovinska stanovska literatura. Učitelj je živel z duhom časa, zato se je vrgel z vso vneto v vrtnice javnega življenja, tako družabnega, društvenega, kakor političnega.

Brez njega ni bilo čitalnic, izobraževalnih in telovadnih društev, duša je bil za drugam, kmetijskim podružnicam in drugemu javnemu življenju.

Da je pa njegova vnema pojenjala, so krivi politični viharji, ki so ga zanesli daleč na odprto razburkano morje, kjer je v silo branu započel borbo z vsemi elementi, ki so ogrožali njegov obstoj.

Učitelj — že po svojem značaju napreden idealist, se je ob prepovedi slovenskega nacionalizma oklenil starih in mladih domoljubov in z njimi zagazil v borbo, ki je razdvojila slovensko inteligenco, tudi duhovščino, dočim je narod apatično, nezavedno stal ob strani. Dočim se je duhovščina polagoma prilagodila nasprotnim naziranjem na verski osnovi, je ostal učitelj krepka opora narodni — nacionalni — stranki. Medsebojni boji so naraščali. Nacionalni in verski pokret sta si ljuto križala meče, zavlekla s seboj vse javno življenje, prosveto in narodno gospodarstvo in se neokrepljena prerila do svetovnega klanja.

Kakor vojna v mnogočem dvigne vedo, tudi narodni boji niso ostali brez uspehov, kljub mnogim žrtvam, ki so podlegle vplivu bratomornega boja.

Po državnem prevratu je slovensko učiteljstvo uvidelo, da predvojne borbe niso dovolj dvignile narodne zavesti in da je slovensko ljudstvo doseglo narodne svobosčine

prav tako nepripravljeno kakor leta 1848. Da doseže popolno narodno edinstvo, je učiteljstvo hotelo likvidirati svoje stanovske spore in z ujedinjeno organizacijo ustanoviti temelje edinstva naroda in mladi narod dušvno povesti v enotno nacionalno državo.

Prvi poskusi vzpriči povojnih političnih razmer niso docela uspeli. Nasprotno! Pojčale so se predvojne mrznje, pričelo se je obračunavanje zdaj s te, zdaj z one strani, režimsko se je prekladala kuratela nad učiteljstvom od ene na drugo stranko, morala v naših vrstah je padala in propadala, značaji so se izgubljali, kar je že ogroželo vzgojo naše mladine.

Da zaustavimo ta nemoralni tok in usmerimo organizacijo tako, da bi odgovarjala neobhodnim potrebam stanu, mlade države in naroda, smo s celjsko deklaracijo odstranili iz svojih statutov vse ovire, ki bi utegnile ogroziti stanovsko edinstvo, odpravili partizanska gesla in uvedli popolno politično nevtralnost, priznavajoč vsakomur popolno duhovno svobodo.

Ponosni smo na to, da smo prvi v strnjenih vrstah stopili nevstrašno pred javnost z obsodbo režimskih nasilnosti in z zahtevo, da se posveča zakonu neomejeno veljavno.

Ponosni smo, da se je današnji učitelj opogumil v svojih strankah zagovarjati interese šolstva in celokupnega stanu ne glede na politične in zasebne interese. Obžalujemo pa, da je del učiteljstva ostal življenjski borbenih vrst zgolj iz politično-strankarskih ozirov.

Zavedajoč se svojih vzvišenih nalog v bodočem zgodovinskem razvoju naše mlade države, želimo, da se celokupno učiteljstvo odzove manifestu Nj. Veličanstva ter z udruženjem v skupni državni organizaciji uveljavi visoko poslanstvo v narodu. Ne v besedah, v dejanju se zrcali patriotska dolžnost.

Ker je naša organizacija izrazito nepolitičnega in le stanovskega značaja, upamo, da bo zakonodajna oblast upoštevala njeno mnenje tako, kakor je to storila v drugih gospodarskih ozirih. Organizirano učiteljstvo je proučevalo dosedanje osnutke šolskih zakonov in izrazilo svoje mnenje tako, kakor to odgovarja potrebam splošne narodne prosvete in interesom učiteljstva.

Naloge, ki si jih je nadelo zlasti slovensko učiteljstvo, so ogromne. Niso sicer nove, toda pomlajene so. Z združenimi močmi nam je uspeh tako na prosvetnem, kakor socialnem torišču — zasiguran. Treba samo dobre volje, več požrtvovalnosti in smisla skupnosti.

J. L.

O kmetiskem* nadaljevalnem šolstvu.

Članek g. Werniga o kmetiskem nadaljevalnem šolstvu, ki je bil objavljen v zadnji številki tega lista, je v marsikaterem pogledu značilen za mišljenje kmetijskih strokovnjakov o tem šolstvu. Zato menda je bil ponatisnjen iz »Slovenca«. Slovensko učiteljstvo si je na številnih anketah, tečajih in sestankih ustvarilo svoje poglede na to šolstvo in svoj program, ki je teoretsko in praktično dovolj fundiran, da prenaša kritiko od katerekoli strani. Ni seve tu mesto, da bi ponovno razvijali ta svoj program, le nekaj pripomb zahteva članek — zlasti, ker je pisec eden izmed onih dosti redkih kmetijskih strokovnjakov, ki kažejo razumevanje za to šolstvo in za naša stremjenja ter upoštevajo naše delo.

Kritike koroškega kmetijskega nadaljevalnega šolstva se hočem le mimogrede dotakniti. Poznam nekoliko to šolstvo in njegova ustroj. Vendar bi si zelo premislil, preden bi o njem in njega uspehih izrekel kako splošno sodbo ali obsodbo. Kjer je učitelj na mestu, uspehi gotovo niso slabi, dasi sistem sam po sebi vsaj za naše razmere ni priporočljiv. Ustroj koroških kmetijskih nadaljevalnih šol je tipičen za večino sistemov v Nemčiji in Avstriji, zelo soroden tudi Češkemu. Le Štajerska se v tem pogledu odločno razlikuje od drugih dežel. Dve dejstvi sta, ki označujeta ta sistem napram onemu, za katerega se je izrekla večina slovenskega učiteljstva in ki je v mariborski oblasti tudi že uradno priznan in upeljan: obvezen obisk in takojšnji prestop učencev iz ljudske šole v nadaljevalno šolo. Obe ti dejstvi, zlasti premajhna zrelost učencev gotovo ne vplivata dobro na uspehe v praktični poklicni smeri. V največji meri pa odloča o uspehih teh šol učiteljstvo samo in potem ves duh, ki v dala v sistemu ter pravilna rešitev vprašanja o vzdrževanju teh šol. V zadnji vrsti

bi šele omenil pisani program teh šol, t. j. učni načrt.

V tem zadnjem pogledu nahajamo dostikrat v strokovnjakihih krogih zmotna naziranja in sodbe. Nekateri vidijo in iščejo probleme tam, kjer jih ni. Vso problematiko tega šolstva polagajo v tezo — antitezo: ali naj služi šola splošni ali strokovni izobrazbi, ali naj polaga težišče na poklicno vzgojo in etične cilje ali na stvarni pouk in praktične smotre. S tega gledišča dajejo potem svoje nasvete in kritikujejo učne programe. Toda v tej obliki za nas problem praktično ne obstoja.

Primerjajte učne načrte koroških, pruskih, čeških ali katerihkoli nemških ali avstrijskih kmet. nad. šol, n. pr. z Rohrmanovim — vsi so si zelo slični, pri vseh daleko prevladuje praktična snov, t. j. splošni osnovni nauki poljedelstva, živinoreje, kmetijske gospodarstva, kmetško računstvo in spisje — le kot nameček nahajamo nekaj državljanskega nauka, kmetške oziroma domače zgodovine in navodil za življenje (Lebenskunde). S kako dansko ljudsko visoko šolo nimajo ti učni programi niti sence sorodnosti. Nemški kmet pač ni nič manj praktičen kot naš in hoče imeti od teh šol svojo neposredno korist za poklicno življenje in delo. S tem dejstvom smo računali tudi mi, ko smo izdelali v našem odseku učne načrte za fantovske in deškiške kmetške nadaljevalne šole.

Toda s tem ni rečeno, da bi za nas ne obstojali kakih pedagoški problemi v pogledu na to šolstvo ali da bi se odkrili njegovi prvenstvenim vzgojnimi nalogam in ciljem. Ni učni načrt glavno, ampak duh, v katerem se izvaja. Tu seve nas bo razumel le oni, ki mu naša pedagoška stremjenja niso tuja in ki se je poglobil v celotni naš kmetški problem. Nihče ne misli na to, da bi se v tej šoli mnogo moraliziralo ter o vzgoji govorilo in dociralo. Niti ne iščemo težišča vzgojnega vplivanja v gotovih predmetih, ampak v celotnem učnem postopku, v zgle-

* Učiteljstvo se je izreklo za izraz »kmetški«, ker je adekvatnejši namenu in značaju šole kot izraz »kmetijski«.

Nabirajte člane za Mladinsko Matico, da dvignemo članstvo vsaj na 20.000 članov!